

Izložba o Filipu Kaušiću

Pred točno 400 ljet, ada 1618. ljeta, rođen je Filip Kaušić u malom, nekoć samo hrvatskom selu Celindofu, blizu granice tadašnje Zapadne Ugarske i Donje Austrije. U selu još i danas žive Hrvatice i Hrvati, ali sve malobrojniji su. Istina je, da je asimilacija i u ovom selu na Poljanci jako prorječala naš hrvatski narodni korpus.

Va cimatori se vidu danas vrlo rijetko nadgrobni natpisi na hrvatskom jeziku, na maši se još djelom službuje i na hrvatskom jeziku, u selu postoji tamburaški orkestar, ali to je nažalost premalo, da se održi taj prestari oblik hrvatskoga jezika, ki je za nas gradišćanske Hrvate „pravi hrvatski jezik“. On je normiran u Austriji i kao drugi službeni, pa se Hrvati znadu podičiti, da imaju dva književna jezika.

Celindof je od 1921. ljeta u sastavu novonastale pokrajine Burgenland u Austriji. Kaušić Institut, ki je utemeljen pred 5 ljeti na inicijativu celindofskoga hrvatskoga pjesnika i esejista Dr Herberta Gassnera pokazao je do sada neke svake hvale vridne rezultate. U međuvrimenu je gosp. Gassner objavio dvi knjige, ke se bavu s ugledni zapadnougarski Hrvati, dijelom iz Celindofa, ada njegovoga rodnoga sela. Zbog istraživačkoga duha, znanja već stranih jezikov i dobri kontakti je opisao i životni put Filipa Kaušića.

Na prvom panou se vidi njegov žitak u kratki slova na latinskom jeziku, važna mjesta kade je boravio u svom žitku i podupiratelji ovoga projekta.

Kako vidite, njegov se žitak odigrao u sridnjoj Europi, i to u nemirnom 17. stoljeću. Rođen je 1618. med svojimi seoski Hrvati, a umro je u Požunu 1673. dan pred Svih Svetih.

Na drugom panou vidite brončanu bistu Filipa Kaušića u pozadini još ne gotovi kip u gipsu. Autorica je akademska kiparica Dijana Iva Sesartić iz Solina.

O umjetnici, ka je posjetila selo u majušu misecu znate podrobnije ovde pročitati tekst:

Rođena je u Zagrebu 1966. godine, gdje je završila osnovnu i srednju školu. Studirala je na likovnim akademijama u Sarajevu, Pragu i Zagrebu. Diplomirala je

kiparstvo na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu u klasi prof. Stanka Jančića. Studijski je boravila u Stuttgartu, Rimu i Firenzi.

Odmah nakon studija kreće u svoj samostalni rad u ateljeu i posvećuje se kiparskim portretima . U dvadeset godina rada ostvarila je preko sto dvadeset kiparskih portreta svojih suvremenika kao i važnih osoba iz povijesti hrvatskog naroda. Unutar svog kiparskog rada izgrađuje opus posvećen ženi te ga godinama nadopunjujući izlaže i publicira.

Ujedno izgrađuje sasvim zasebni, kako materijalom tako i temama, suvremen opus posvećen sakralnom i kršćanskom izvoru.

Autorica je niza skulptura u javnim prostorima u Hrvatskoj i inozemstvu od kojih su neki u Splitu i bližoj okolici:

- Anđeo Rafael – Vranjic, Solin
- Sv. Liberan – Crkva na Mejašima, Split
- Sv. Nikola – Sućuraj, otok Hvar
- Poprsje nadbiskupa Frane Franića – Domus Croata Ivan Merz, Rim
- Bista Marka Marulića – Gradska knjižnica Marka Marulića, Split
- Plaketa Fabjan Kaliterna – Muzej sporta Split
- Portal crkve Gospe Lurdske – Bijeli Vir, Metković
- Spomenik "I u mom gradu Vukovar svijetli" – Split

Više od dvadeset godina izlaže samostalno i sudjeluje na brojnim žiriranim, skupnim, tematskim izložbama i likovnim simpozijima (domaćim i međunarodnim) gdje ostavlja svoja kiparska djela u javnim prostorima kao i javnim te privatnim umjetničkim zbirkama. Dobitnica je prve nagrade III. Hrvatskog trijenala autoportreta "Identiteti" pod kustoskim odabirom mr. sc. Branke Hlevnjak, galerija Prica, Samobor 2014. Članica je Hrvatskog društva likovnih umjetnika Zagreb od 1996. god., članica Hrvatske udruge likovnih umjetnika Split od 1998. god. Članica Matice Hrvatske od 2009. god., članica Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika od 2010. godine.

O njenom radu i stvaralaštvu progovorili su mnogi povjesničari umjetnosti u Hrvatskoj i izvan nje:

„Dijana Iva Sesartić rasna je kiparica koja vlada metijerom te kipari s lakoćom i zanosom, istražujući nove i vlastite kiparske mogućnosti, postavljajući si izazove

čija je razriješenja ispunjavaju stvaralačkom radošću. Borac je za opstanak i afirmaciju kiparstva, koje je zbog svoje specifičnosti i težine izvedbe, jedno od najugroženijih umjetničkih vrsta.“

(Mr. sc. Branka Hlevnjak povodom nagradne izložbe portreta.)

„...kiparica je izabrala slijediti antički put stvaranja metafore. Meta-forein, prenositi preko, odnosno transportirati značenje s jedne pojave na drugu, a i to pod pretpostavkom da su obje pojave istoga porijekla, to je bio način na koji se grčki jezik prema tvrdnjama Olge Frejdenberg dovijao kako od konkretnih, tipskih slika stići do arhetipskih značenja. To je i ključ za kiparski postupak Dijane Ive Sesartić koja je pošla od pretpostavke jednog jedinstvenog lika, te ga kiparskim sredstvima pokušala približiti najprije ektipskom opisu Frane Božičevića, a potom i arhetipskim vrijednostima koje utjelovljuje Marko Marulić u kontekstu hrvatske kulture. Skulptura je, dakle, svedena na lice, lik i njegovu fizionomiju koja za nas ostaje nedohvatnom. Zašto tako? Jednostavno zato jer svaka portretistička vrsnoća stvara most između tipskih karakteristika lica i arhetipskih obilježja čovjekovog značenja. Ta duhovna vezanost svakog konkretnog pojedinca - odredivog položajem u jasno mjerljivom prostoru i vremenu - s onostranim vrijednostima koje se promatraču nameću i bez ektipskih pomagala ostaje i danas samom srži portretistike.“

(Doc. Dr.sc. V. Rismondo dio recenzije o bisti Marka Marulića, Split)

„Dijana Iva Sesartić svoje je umjetničko stvaranje dobrim dijelom vezala uz čovjeka (ljudski korpus) i toj je temi podredila vještinu oblikovanja i snagu svoje imaginacije. Figuracija, a napose portretna skulptura, uostalom kao i portretno slikarstvo, oduvijek su bili dobar lakmus za prepoznavanje talentiranih umjetnika, onih koji su imali što dati i koji su rado prihvaćali izazove dugotrajnih i strpljivih studija često neizvjesnih ishoda. Pomaci i pronalaženje adekvatne ikonografije traju duže razdoblje, kao i minucioznost izrade i visok stupanj koncentracije koji imaginaciju crpi iz impulsa tradicije, ali i poetike modernizma i postmodernizma. Znatiželjna i dobro pripremljena Sesartićeva umješno se ogledala s pokretom u skulpturi i njegovom komunikacijom u prostoru. Brzo dopire do cjelovite predodžbe nečije osobnosti, otkrivajući njegove nepoznate osobine i psihološke posebnosti. Na više ostvarenih portreta, pa i onih sakralnih, iznenađuje svježina

prvotnog doživljaja, a uporna istraživanja završavaju željenom kontemplativnom dimenzijom.

(dr.sc. Tonči Šitin)

U samom stvaralačkom središtu Dijane-Ive Sesartić, kako je to ona sama lijepo izrekla, jest

»čežnja za licem«.

Već sam govorio o umjetnosti kao najuzvišenijoj čovjekovoj misiji koja ima cilj shvatiti svijet i

učiniti ga takvim da ga i drugi shvate.

U toj najuzvišenijoj misiji umjetnosti svaki je umjetnik slobodan u izboru likovnog načina izraza.

Dijana izabire klasična sredstva izraza, što je po mome skromnom uvjerenju teži put, te ljudsko

lice kao prozor kroz koji gleda na život i svijet.

U konkretnim licima, koja »usred životnog puta lovi u svoju glinenu mrežu«, ona otkriva

neiscrpni izvor inspiracije. Svako njezino djelo odražava ne samo onu vanjsku istinu koja se

otkriva klasičnim likovnim izrazom (realizmom) nego još više pokušaj da se dođe do one

unutrašnje istine svakog pojedinog modela.

(akademski kipar Zdenko Vidović SJ)

O svojoj ljubavi prema portretu i ljudskom licu Dijana Iva Sesartić dodaje:

Volim ljudska lica, njima sam posvetila veliko vrijeme prigodom studija, istraživanja, tražeći u

njima upravo Lice Boga.

Davno sam tom velikom portretnom opusu dala naslov Čežnja za Licem, naravno, po

prekrasnoj knjizi teologa i svećenika Ivana Goluba.

Ta ideja i rad nose me još iz vremena kada sam vježbala duhovnu sabranost i izgrađivala sebe

tražeći čarobno svjetlo spoznaje o ključnim, nematerijalnim, egzistencijalnim pitanjima

svakog čovjeka: tko sam, zašto sam, kamo idem?

Bili su to dani u kojima sam izgrađivala jake korijene, dani intelektualnih studija i traženja, te

gotovo sanjarskog i zaljubljenog pogleda u željene ideale ljudske duše: mudrost, jakost,

ljepotu, iskrenost, postojanost, pravednost, ustrajnost.

Meni je bila oduvijek jasna činjenica da istina nije u pojavnosti stvari i događaja.

Da bi jedno umjetničko djelo bilo dobro, te kvalitetno prepoznato i doživljeno, ono upravo

treba izvući i svojim sredstvima izražavanja pokazati taj sadržaj i materiju nevidljivog.

Opširnije o isusovci u Hrvatskoj ovde:

1) O p. provincijalu Daliboru Reniću (tekst i fotografija): http://isusovci.hr/clanak/457-p_dalibor_renic_novi_provincijal_hpdi

2) O Hrvatskoj provinciji Družbe Isusove: http://isusovci.hr/stranica/103-nasa_provincija

3) Iz povijesti Družbe: <http://isusovci.hr/stranica/4-povijest>

4) Izazovi (Herausforderungen) Družbe Isusove za današnje vrijeme: <http://isusovci.hr/stranica/102-misija>

Na drugom panou još znate pogledati fotografiju patera isusovca Lukácsa u Rimu, čiji su teksti na latinskom jeziku j bili veliki izvor informacijov za istraživanje.

Apoštolski nuncij u Austriji excelencija nadbiskup dr. Zurbriggen je izdao posebnu diplomu u papino ime i oprost za sudionike otkrivanja poprsja ovog velikana Celindofa.

Kada smo u sklopu projekta Hrvatski jantar, s mladi iz već zemalj pohodili Celindof je upravo došlo brončano poprsje iz Zagreba, ko će bit postavljeno pred lipu općinsku zgradu.

Na tretom panou imate priliku se upoznati bolje s Celindofom. Pokazali smo poznate arheološke artefakte iz povijesti, ki su postavljeni na važni mjesti u selu, a to su "Cilika", najstariji idol iz neolitika (ranoga kamenoga doba) u Austriji, avarski griffon (u Celindofu se nalazi najveće avarsko groblje na tlu cijele Austrije), kulturna trepanacija lubanje. Celindof je poznat po piramidi iz slame, s kom je selo ušlo u poznatu Guinnessovu knjigu svitskih rekordov i u posljednje vrime i po Dirtrun-u, tzv. naticanju u izdržljivosti po blatu, hladnom jezeru itd. U selu živu umjetniki i druge poznate osobe.

Ovde je rođen i najpoznatiji nadopat Pannonhalme, benediktinac dr. Kruesz Krizostom. Pannonhalma, nedaleko od Jure je nastariji samostan u Mađarskoj, utemeljen 996. ljeta od oca sv. Stefana.

Na četvrtom i dijelom na 5. panou se bavimo s školovanjem Filipa Kaušića. Informacije o tom znate dobiti u dvojezičnoj knjigi dr. Herberta Gassnera iz 2013. ljeta u izdanju HKDC-a pod naslovom "Hrvati i Crikva, Kroaten und Kirche", odnosno u posebnoj knjigi objavljenoj i na nimškom i na hrvatskom jeziku: Philippus Kausich und seine Zeit.

U matrikula raznih institucijov se vidi ime Kaušića. Passau je poznat po najveći orgulja cijeloga svita u prelipoj katedrali, po slici "Madone s črišnjom" i po grobu sv. Gizele, ugarske kraljice, ka je umrla kao udovica u jednom samostanu u Passauu. Isto tako smo objavili i sliku današnjega biškupa dr. Ostera.

Na gornjem dijelu petog panoa se vidi Graz ili Gradec. Ovde je Kaušić posvećen za đakona i duhovnika.

Zanimljivo je da je ovde skupa študirao s budućim kraljem i cesarom Leopoldom I., ki je bio dobio izobrazbu da postane biskup, no nagla smrt njegovoga starijega brata ga je prisilila na drugačiji životni put. Ovo poznanstvo će biti sudbonosno kod isposlovanja diplome 1669. ljeta za Sveučilište u Zagrebu.

Drugi dio panoa 5 se bavi Kaušićem kot učiteljem. On je već puta podučavao u Šopronu i u Trnavi.

Prva crkva isusovcev u Šopronu je bila viteška crkva sv. Ivana Krstitelja. Juraj Drašković Trakošćanski je dopeljao 1630. ljeta prve isusovce u grad i započela je katolička restauracija odnosno protureformacija. Na slika se vidi i zgrada isusovačkoga kolegija uz crkivu u današnjoj ulici sv. Jurja.

Trnava je bio isto poznat varoš po dobrim škola. I Sveučilište Eötvös Lóránt u Budimpešti vuče svoje korjene iz Trnave (Nagyszombat).

Pano 6.

Zbog znanja već jezikov Filip Kaušić je i misionario. To je i bila jedna od zadaćov svojega reda. Boravio je u toj funkciji i u naselju Andocs ki je bio pod osmanskom kontrolom. Posebno je boravak u Andocs-u zanimljiv, aš je on nedaleko od južne obale Balatona važno bilo misionarsko mjesto u turskoj Ugarskoj. Zbog komplicirane političke i vjerske situacije u ovom dijelu Ugarske bila je velika borba za vjernike. Veliki dio južne Ugarske je bio pun s ljudi, ki su govorili hrvatskim jezikom, pretežno izbjeglice iz Bosne i Slavonije, pa je misionar u tom djelu morao znati i jezik tih ljudi.

Andocs je svenek bio i je i dandanas marijansko hodočasno mjesto.

Pano 7.

Kako smo jur prije napomenuli važan datum za visokoškolstvo u Hrvatskoj je 1669. ljeta, kada je isusovački kolegij podignut na rang jednoga sveucilista. Tu diplomu je isposlovao Filip Kaušić, kod istoga Leopolda I., ki će dvi ljeta kašnje u Bečkom Novom Mjestu (Wiener Neustadt) dao pogubiti Frana Krsta Frankopana i Petra Zrinskog. Spomen ploču na zgradu bivšega kolegija, ki danas služi kot izložbeni prostor nazvan po najpoznatijem minijaturistu renesanse hrvatskog porijekla Juliju Kloviću, Klovićevi Dvori, dalo je postaviti Austrijsko-hrvatsko društvo 1994. ljeta. Na njoj se spominje Filip Kaušić kot gradišćanski Hrvat, ki ali on nije bio, ar se pojam Gradišće hasnuje stoprv od 1921. ljeta, kada ga je lansirao

naš veliki pjesnik Mate Meršić Miloradić. Filip Kaušić je bio zapadnougarski Hrvat.

U Juru stiže kašnje i postaje prefekt isusovačkoga kolegija. Umro je u Požunu i pokopan najvjerojatnije u crkvi ili uz crkvu sv. Martina.

Na 8. panou smo se pozabavili s aktivnosti Instituta Filip Kaušić u Celindofu. Uz istraživanja povijesti, jezika, jezičnih interakcijov, institut se bavi organizacijom predavanja, vođenja kroz okolicu, popularizacijom poznatih povijesnih ličnosti u Hrvata. Pjesnik i znanstvenik dr. Herbert Gassner je osnivanjem hrvatske knjižnice s dosta naslovov pokušao približiti hrvatsku knjigu narodu. Institut su pohodili poznate osobe, kao što sud va rektori Zagrebačkoga sveučilišća, veleposlaniki i druge istaknute osobe.

Ponosni smo na plodnu suradnju s Sveučilišćem u Zagrebu, koje nam svake godine besplatno osigurava barem jedno mjesto za kandidate iz bivše zapadne Ugarske (koje se područje danas proteže u tri države – Austrija, Mađarska i Slovačka), na spominak Filipu Kaušiću i da s pogledom u budućnost djelamo na očuvanju hrvatskoga jezika u ovom lipom kraju Jantarske ceste.

Na kipići se vidu:

- Predavanje i prezentacija u Celindofu
- Herbert Gassner tumači slike i izložene eksponate
- Sudioniki Ljetne jezične škole u organizaciji Sveučelišta u zagrebu iz cijeloga svita, med njimi Nikoleta Gati iz Unde, i vidu se ovogodišnji knadidati Kevin i Dorina
- Silvana Pajrić i Dora Grubić prezentiraju u institutu svoj jednomisečni boravak u Hrvatskoj, ispod teskt izvješća Verhás Árona iz 2016. ljeta
- Dva gradonačelniki, Franjo Grubić iz koljnofa i Johann Fellingner iz Celindofa
- Dica iz čuvrnice u vrtu kod instituta
- Predavanje u domaćoj gostionici , predstavlja se Koljnof
- Jedno od predavanjov s peljanjem
- Šahovske ploče nas spominju na hrvatski grb

- Najzad u prošlost, dr Gassner pred starom školskom pločom
- Posjet grupe Rouge u Celindofu
- U sklopu projekta Po staza naših starih 2015. ljeta pohodili smo i Celindof
- Lokalno vodstvo i aktivisti
- Veleposlanica Hrvatske u Austriji Vesna Cvetković isto pohodila institut
- U sklopu projekta Hrvatski jantar voditelj instituta nam je poželio srićen put uz dobro žgano iz Slavonije